

TUNTOSARVI

Nro 20 1987

TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti
Ilmestyy 48 kertaa vuodessa, perjantaisin
Nro 20/1987
13. vuosikerta

JULKAISIJA

Näkövammaisten Keskusliitto ry.

PÄÄTOIMITTAJA Orvokki Holopainen

TOIMITUKSEN OSOITE

Näkövammaisten Keskusliitto
Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki
puh. (90) 77041/227

SISÄLLYS

Komiteamietintö 1987:14	1
Ajankohtaista	4
Kulttuurisivut	7
Pohjoismainen kulttuuriviikko 1987	9
Minulle avautui uusi maailma	10
Värit Teksti-TV:ssä	11
Ilmoitukset	12
Nimipäiväonnittelut	16

TUNTOSARVI

15.5.1987

Komiteamietintö 1987:14

Toimiva vaikeavammainen toimivassa yhteiskunnassa

Toinen osa

Viime numerossa Tuntosarvi alkoi julkaista »Toimiva vaikeavammainen toimivassa yhteiskunnassa» -mietinnön selkoesittelyä. Pääjohtaja Vappu Taipale luovutti mietinnön 29.4.1987 ministeri Matti Puhakalle. Tuntosarvi julkaisee selkoesittelyn kokonaisuudessaan peräkkäisissä numeroissaan.

Vaikeavammaisen oikeudet

Kuka määrää, minkälaista vaikeavammaisen elämä on. Miksi sen pitäisi olla erilaista kuin toisten? Usein vammaisella henkilöllä ei ole omaa asuntoa. Ei oikeutta pukeutua miten haluaa. Ei oikeutta seksuaaliseen kanssakäymiseen.

Kuka määrää vammaisen elämästä?
 Hän itse vai joku toinen henkilö?
 Onko olemassa rajoituksia,
 joita vain vammaisten on noudatettava?
 Näitä kysymyksiä on
 mietittävä aina uudelleen.
 Myös lait on säädettävä niin,
 että vammainen on tasa-arvoinen
 toisten kanssa.

Laki on määräys, jota kaikkien
 on noudatettava

Oikeus ihmissuhteisiin

Vaikeavammaisen on pakko
 turvautua toisten apuun.
 Hänen on vaikea etsiä
 uusien ihmisten seuraan.
 Monesti hän ei voi valita,
 kuka häntä avustaa.

Vammaisella henkilöllä on oikeus
 valita läheiset ihmisensä.
 Hänellä on oikeus ystäviin ja tuttaviiin.
 Vammaista ei saa eristää
 vain joidenkin ihmisten seuraan.
 Avustajiakin on hyvä olla useampia.
 Silloin yhden ihmisen merkitys
 ei nouse liian suureksi.

Oikeus seksuaalisuuteen

Jokaisella on oikeus
 läheisiin ihmissuhteisiin ja seurusteluun.
 Vamma on harvoin este
 läheiselle seurustelulle.
 Jokainen vamma on erilainen.
 On selvitettävä jokaisen kohdalta erikseen,
 mitä rajoituksia vamma aiheuttaa
 sukupuolielämälle.

Vaikeavammaisen sukupuolisuus
 kohtaa usein kieltoja ja rajoituksia.
 Nuorten vanhemmat tarvitsevat
 erityistä rohkaisua.
 Heidän on tuettava vammaista.
 Myös henkilökuntaa on koulutettava.

Laitoksissa asuvien oikeudet

Laitoksissa asuvien vaikeavammaisten
 elämään on kiinnitettävä huomiota.
 Heidän osallistumisestaan kaikenlaiseen
 toimintaan on erityisesti tuettava.

Myös laitoksessa asuvalla
 on oikeus asua yksin.
 Hänellä on oikeus omiin
 ihmissuhteisiin ja ystäviin.
 Vapaa-aikaa on voitava viettää
 laitoksessa ja sen ulkopuolella.
 Tähän toimintaan on varattava
 riittävästi rahaa.

Jos asukas haluaa, hänen on päästävä kirjastoon, torille, uimarannalle. Sinne missä muutkin ovat.

sukupuoli, mies ja nainen ovat kaksi sukupuolta seksuaalinen, miehen ja naisen välisiin suhteisiin liittyvä, sukupuolielämään liittyvä

Jatkuu seuraavassa numerossa.

AJANKOHTAISTA

Euroviisujen voitto Irlantiin

Irlannin Johnny Logan voitti jo toisen kerran Euroviisujen viisukilpailun (laulukilpailun). Se pidettiin lauantai-iltana Brysselissä Belgiassa.

Jo pistelaskun alussa meni Johnny johtoon. Hänen laulunsa »Ota minut syliin» sai myös suomalaisilta täydet 12 pistettä. Toisen palkinnon vei länsisaksalainen Ralph Siegel laulullaan »Päästä sydämeeni aurinko». Kolmas palkinto ojennettiin Italialle. Suomalaisia edusti Vicky Rosti ja laulu »Sata salamaa». Suomi oli viidestoista.

YLE:n teknisten lakko loppui

Sekä radio että televisio lähettivät ohjelmaa jo viime torstaina iltapäivällä. Lakko kesti vajaan neljän vuorokautta. Se toi Yleisradion teknisille työntekijöille hiukan suuremmat palkankorotukset kuin muille YLE:n työntekijäryhmille.

Lakon lopettaminen kävi nopeasti. Valtakunnansovittelija Teuvo Kallio antoi riidan osapuolille sovintosityksen klo 12.40 torstaina. Viisi minuuttia myöhemmin se oli hyväksytty.

Matti Ahde eduskunnan puhemieheksi

Viime perjantaina valittiin eduskunnan uusi puhemies. Valituksi tuli sosiaalidemokraattien Matti Ahde eduskunnan puhemieheksi. Ensimmäiseksi varapuhemieheksi valittiin kokoomuksen Elsi Hetemäki-Olander.

Matti Ahde antoi puhemiehen vakuutuksen vain suomeksi. Sitä vastoin Pohjoismaiden neuvoston nykyinen presidentti Elsi Hetemäki-Olander käytti molempia kotimaisia kieliä.

Eduskuntatyöhön Matti Ahde tuli ensimmäisen kerran vuonna 1970. Hän oli myös edellisen hallituksen ympäristöministeri. Hän ei aio kilpailla sosiaalidemokraattien puheenjohtajan paikasta ensi kesäkuun puoluekokouksessa.

YLE:n hallintoneuvostolle uusi puheenjohtaja

Yleisradion uusi hallintoneuvosto piti järjestäytymiskokouksen viime perjantaina. Puheenjohtajaksi valittiin Mauri Pekkarinen (keskustapuolue). Pekkarinen on ollut eduskunnassa kuusi vuotta eli vuodesta 1979.

Leninin syntymästä 117 vuotta

Neuvostovaltion perustajan ja vallankumouksen isän syntymästä tuli kuluneeksi 117 vuotta keski- viikkona 22.4.1987. Vuosien aikana on Vladimir Leniniä muistettu Neuvostoliitossa ahkerasti. Tänäpäin hänen nimeään kantavat useat kadut, torit, kaupunginosat ja kokonaiset kaupungit.

Noin sadassa kaupungissa on Leninin kaupunginosa. Moskovassa Leninin kaupunginosaan kuuluvat esim. Kreml, Leninin mausoleumi, Moskovan yliopisto, Lenin-stadion ja Lenin-kukkulat. Niitä sanotaan myös vuoriksi.

Varsinainen Lenin-vuori on Pamirin vuoristossa. Se on 7134 m korkea. Sen huippu valloitettiin 1934. Valloittajat veivät sinne Leninin rintakuvan punaiseen puuvillakankaaseen käärittynä.

Jokaisessa itseään kunnioittavassa kaupungissa on Leninin-katu – melkein jokaisessa on Lenin-aukio. Aukiolla seisoo Lenin-patsas, yleensä oikea käsi ojossa. Irvileukojen mukaan hän viittoo taksia, jota ei koskaan tule.

Myös maailman pisin kastelukanava, Karakumin kanava, on nimeltään »imeni Lenina».

Lenin-nimen ovat usein saaneet teollisuuslaitokset, voimalaitokset ja tekniset oppilaitokset.

Lähde: Helsingin Sanomat 23.4.87

Kulttuurisivut

Johannes Itten:

»Taiteen tekemisessä sydän ja käsi ovat yhtä»

Johannes Itten oli opettajana Bauhausissa vv. 1919-1923. Bauhaus oli yksi maailman tunnetuimmista taiteellisuuden ja arkkitehtuurin korkeakouluista vuosisatamme alussa. Se perustettiin v. 1919 Länsi-Saksaan, Weimariin. Vuonna 1925 se muutti Dessauhin ja lakkautettiin v. 1933.

Koulun vaikutus myös suomalaiseen taiteeseen ja arkkitehtuuriin on ollut suuri.

Materiaaleja tutkittiin käsin

Johannes Itten halusi herättää oppilaidensa luovuden ja havaintokyvyn. Siinä yksinkertaiset harjoitukset olivat kaikkein tehokkaimpia. Peruskurssin päivä alkoi rentoutumis- ja hengitysharjoituksilla. Samoin keho kunnossapito oli tärkeää.

Peruskurssiin kuului materiaalien ja tekstiilien tutkiminen. Oppilaat tutustuivat niihin silmät suljettuina

sormenpäällään tunnustellen. Sen seurauksena heidän tuntoaistinsa parani huomattavasti. Isoäitien vaa-tearkut, keittiöt ja kellarit saivat innokkaita penkojia. Samalla koko elinympäristö löytyi uudelleen.

Työpöydälle kerääntyi puuta, lasia, turkista, metallia ja kiviä, lampaanvillaa, nahkaa ja tina-astioita.

Vasta nyt oppilaat havaitsivat, että puu saattoi olla paitsi karheaa myös uurteista, kuivaa ja sileää. Rauta oli painavaa ja kovaa, kiillotettua tai mattapintaista. Sormet tunnustelivat ristikoita ja palmikoita ja monenlaista punontaa. Mutta se ei yksin riittänyt.

Johannes Itten piti välttämättömänä, että erilaiset vastakohtat tunsu olemuksessaan. Millainen oli luonteeltaan pehmeä tai kova, sileä tai karhea, kevyt tai painava? Vasta sen jälkeen esine piirrettiin, mutta ulkomuistista. Se oli keino syventää havaintokykyä. Kun luontoa jäljennettiin muistin varassa ja piirustukseen lisättiin oma sisäinen tuntemus, tuli teoksesta elävä ja vakuuttava.

Työtä kankaiden kanssa

Ympäristöä voi kuvata erilaisten kankaiden avulla. Rautatieasema, väkijoukko, suuri ja meluisa kaupunki sekä tuoksuva tori ripustettiin seinälle tekstiilitauluna. Vastakohtat olivat jälleen tärkeitä: sileä-karkea, läpi-kuultava-läpinäkymätön, kimaltava-himmeä jne.

Materiaalien tutkiminen sisälsi myös kasvien rakenteen tunnustelemisen. Oliko lehti paksu ja pyöreä vai ohut ja kuiva. Kyseltiin, miten kaalin pintalehti erosi sisälehdistä. Millaisia olivat auringonkukan siemenet,

lehdet ja kukat? Tuleva kuvanveistäjä kaiversi kankaiden ja lehtien rakenteen puuhun.

Materiaalien, muotojen ja värien opiskelu johti vähitellen oman sisäisen voimansa arvostamiseen. Oppilaat hyväksyivät, että jokainen ihminen on erilainen. Sitä Johannes Itten juuri toivoi. Sitä periaatetta hän noudatti omassa työssään, josta hän sanoi: »kaikk opetustyö alkaa ja päättyy toisen ihmisen kunnioittamiseen.»

mattapintainen on himmeäpintainen
tekstiili on kangas

Lähdeteos: Johannes Itten, Design and Form, The Basic Course at the Bauhaus, 1975, Saksa.

Pohjoismainen kulttuuriviikko 1987

Ruotsin kuurosokeat ovat lähettäneet kutsun Pohjoismaiselle kulttuuriviikolle. Suomen kuurosokeille on varattu viisi paikkaa ja heidän tulkeilleen viisi paikkaa.

Aika: 31.8.-4.9.1987

Paikka: Kastlösa Stiftsgård, Öölanti, Ruotsi

Kustannukset: Matkat on maksettava itse. Suomen

Kuurosokeiden yhdistys koettaa saada tulkin osuuden ilmaiseksi. Ruotsalaiset eivät vielä tiedä, paljonko perillä oleskelu maksaa. Tiedon he saavat vasta toukuu-kuun puolivälissä, jolloin he palaavat asiaan.

Ilmoittautumiset: 29.5.1987 mennessä Suomen Kuurosokeat ry:n toimistoon Dagi Ahvenaiselle, puh. 90/7704 353 tai tekstipuh. 90/7704 355.

Kastlösa sijaitsee Öölannin länsirannalla noin 30 kilometrin päässä Färjestadenista. Vain parin sadan metrin päässä Kastlösasta alkaa Alvaretin rikas kasvi- ja eläinmaailma.

Suunnitteilla on retkiä eri puolille hyvin vanhaa maaseutua. Yksi kohteista on Eketorp, kylä 400-700-luvuilta ennen Kristusta. Kylä on rakennettu uudelleen vanhaan, alkuperäiseen asuunsa. Mahdollisesti kulttuuriviikon aikana tehdään myös teatteriretki.

»Minulle avautui uusi maailma»

—»Oli kuin uusi maailma olisi avautunut minulle. Se oli suurenmoista.» Näin kuvailee Harald Vik tunteitaan norjalaisessa lehdessä. Hän oli juuri saanut DiaLogos-laitteen.

Harald on kuurosokea. Hän on ensimmäinen ja ainoa norjalainen, jolla on DiaLogos. Hän on opetellut sen käytön Suomessa. Kotiin palattuaan Harald soitti

lehden toimittajille ja kutsui heidät kylään. Steinar Dubvad otti toimittajat vastaan. Heidän tulonsa yllätti hänet täysin. Steinar työskentelee Buskerudin Apuvälinekeskuksessa.

—»Tulemme DT-BB-lehdestä haastattelemaan Harald Vikiä. Hänellä on DiaLogos-laite.»

—»Ai, vai niin... Kuka on antanut teille vihjeen», ihmettelee Steinar.

—»Harald Vik itse. Hän soitti meille uuden laitteen avulla.»

Steinarin hämmästys muuttuu iloksi. Steinar tarttuu Haraldia kädestä ja kyselee merkkikielellä: »Sinä veijari. Oletko sinä ilmoittanut uutisesta?»

Harald Vik yllätti 100-prosenttisesti.

Värit Teksti-TV:ssä

Mitä mieltä olet Teksti-TV:n väreistä? Näkyvätkö ne hyvin? Mitkä värit ovat parhaat? Jäsenet ovat kertoneet, että jotkut väreistä eivät erotu kunnolla.

Lähetä mielipiteesi Tuntosarven toimitukseen. Yritämme neuvotella asiasta sen jälkeen Teksti-TV:n kanssa.

Ilmoitukset

NYT TAPAHTUU TAMPEREELLA!

Tampereen kuurosokeiden kerho ja Hervannan palvelutalo järjestävät iloisen kesäretken Naantaliin 16.6.1987.

Käymme Naantalissa presidentin kesäasunnossa Kultarannassa, teemme kiertoajelun Naantalinvan-
hassa kaupungissa ja lähdemme risteilylle Naantalista Turkuun höyrylaiva Ukkopekalla. Laivalla syömmen emännän herkkuja. Vapaata aikaakin meillä on vaikkapa ostosten tekoon!

Eikä matka ole kallis! Tampereen kuurosokeiden kerho ja palvelutalo maksavat tilaus-linja-auton ja palkkaavat oppaan kertomaan Naantalista.

Jokaisen lähtijän maksettavaksi jää: 10 markkaa aamukahvista tai teestä kahvilaruokala Stellassa Naantalissa; 50 markkaa risteilystä höyrylaiva Ukkopekalla; 34-43 markkaa laivalla tarjottavasta ruoasta. Summa voi olla myös enemmän, jos haluat syödä ruokalistalta jotain erikoista. Yhteensä omaksi maksettavaksi tulee noin 100 markkaa.

Matka tehdään tilauslinja-autolla. Mukaan retkelle saamme yhdistyksemme uuden tiedostussihteerin Heli Reinikaisen.

Matkan ohjelma:

- 7.00 Lähtö Tampereelta. Linja-auto hakee palvelutalosta lähtijät ja tulee sitten Näkövammaisten toimintakeskuksen eteen, osoite Kuninkaankatu 8 A 1.
- 9.45 Kahvi tai tee ja sämpylä Naantalissa ravintolakahvila Stellassa.
- 10.45 Haemme oppaan linja-autoasemalta ja menemme tutustumaan presidentin kesäasuntoon Kultarantaan. Pääsemme vain puistoon, koska presidentti lomailee siellä juuri silloin. Opastettu kiertoajelu Naantalinvan-
hassa kaupungissa.
- 13.30 Vapaata aikaa ostoksiin, kirkkoon tutustumiseen yms.
- 15.00 Höyrylaiva Ukkopekalla lähtö Turkuun. Risteily alkaa Naantalinvan-
hankaupungin rannasta. Ruokailu Ukkopekalla. Laivalla on anniskelu-
uikudet ja korkeatasoinen keittiö.
- 18.00 Ukkopekka saapuu Turkuun. Jatkamme matkaa Tampereelle tilausajolla.
- 20.00 Kotona taas.

Miten pääset retkelle mukaan?

Palvelutalosta lähtijät ilmoittautuvat henkilökunnalle ja kerholaiset aluesihteerille Marjatta Puromäelle, puh 147 693 tai toukokuun kerhossa Sisko Hiltuselle. Kerho pidetään 26.5. klo 13.00, osoite Kuninkaankatu 8 A 1.

Ilmoittautuminen on sitova, jotta voimme tehdä varaukset ruokailua ja retkeä varten.

Tervetuloa mukaan iloiseen seuraan! Ilmoittautukaa mahdollisimman pian!

Terveisin kerhoemäntä Marita Autio ja aluesihteri Marjatta Puromäki.

Tampereen kuurosokeiden kerho kokoontuu tiistaina 26.5. klo 13.00. Kerhoon on kutsuttu vieraksi sosiaalitoimistojen työntekijöitä. Kerhossa voi vielä ilmoittautua Naantalin kesäretkelle, joka on 16.6.1987. Osoite Kuninkaankatu 8 A 1.

Tervetuloa kerhoon!

kerhoemäntä Marita Autio

Tampereen aluesihteri ei ole toimistossa 25.5.1987. Olen Jyväskylässä sopeutumisvalmennuskurssilla koko viikon.

Terveisin Marjatta Puromäki

Lomaleiri 29.6.-4.7.1987

Vietämme lomaa ja teemme muutakin mukavaa lomaleirillä Huttulassa, lomakoti Koulurannassa.

Leirin vetäjänä on Sointu Koskinen. Leirille voit ottaa oman tulkin tai oppaan mukaan. Sovi asiasta kotikuntasi kanssa. Matkat korvataan 100 markkaa ylimenevältä osalta.

Osallistumismaksu on 250 markkaa/perhe tai yksi henkilö. Ilmoittautumiset Dagi Ahvenaiselle Suomen

Kuurosokeat ry:n toimistoon, puh. 90/7704 353 tai tekstipuh. 90/7704 355. Osoite: Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki.

Tuo piirustuksiasi ja taulujasi esille

Kuurosokeilla on mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen kehitysvammaisten musiikki- ja kulttuuripäivään. Aika 4.7.1987, paikka Helsinki, Kulttuuritalo.

Lähetä teoksesi Suomen Kuurosokeat ry:n toimistoon 10.6.1987 mennessä, osoite: Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki.

Helsingin alueen kuurosokeiden kerho kokoontuu maanantaina 25.5.1987 klo 18.00-21.00. Osoite: Näkövammaisten Keskusliitto, Mäkelänkatu 50, 1. kerros, shakkihuone.

Tervetuloa kevään viimeisen kerhon viettoon!

Terveisin Marja Heinonen

Kajaanin toimistopäivä muuttuu. Uusi aika on torstai 21.5. klo 12.00-18.00. Toimistopäivää ei ole 28.5.87.

Aluesihterit Marjatta Puromäki ja Hilikka Yli-Penttilä ovat sopeutumisvalmennuskursseilla Jyväskylässä 25.-30.5.1987.

Tampereen palvelutalon sosiaaliloma-asunnot

Viettäisitkö lomaa Tampereen palvelutalossa? Sinua odottaa uusi, viihtyisä asunto ja mukavat ihmiset.

Asunnon koko: 2 huonetta ja keittiö. Vuodepaikkoja on kolmelle: kaksi makuuhuoneessa ja yksi olohuoneessa. Keittiössä on mahdollisuus valmistaa itse ruokaa.

Tiedustelut ja varaukset: Tampereen palvelutalo, puh. 931/178 300 tai tekstipuh. 931/178 039.

Sosiaalilomaa voit anoa yhdistykseltä. Mainitse siinä kohteeksi Tampereen palvelutalo. Voit kääntyä myös aluesihteerisi puoleen.

Hyvää kesää!

Nimipäiväonnittelut

Tällä viikolla viettävät nimipäiväänsä: Erkki, Eero, Emilia, Emma, Emmi, Karoliina, Lilja ja Lilla sekä Kosti, Konsta, Hemminki, Hemmo, Lyyli ja Lyydia.

Lämpimät onnittelet kaikille!